

Çevre Eğitiminin Güdüsel Satın Alma Ve Çevre Tutumu Üzerine Etkileri

Dr. Öğr. Gör. Caner ÖNİZ
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Koyulhisar MYO
coniz@cumhuriyet.edu.tr
https://orcid.org/ 0000-0001-7061-1518

Makale Başvuru Tarihi : 19.02.2023
Makale Kabul Tarihi : 23.03.2023
Makale Yayın Tarihi : 25.03.2023
Makale Türü : Araştırma Makalesi

Öğr. Gör. Selda GEDİK
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Koyulhisar MYO
sgedik@cumhuriyet.edu.tr
https://orcid.org/ 0000-0002-0432-5625

Özet

**Anahtar
Kelimeler:**

Sürdürülebilir
Tüketim,
Güdüsel Satın
Alma,
Çevre Tutumu,
Çevre Eğitimi

Bu çalışma, çevre eğitimi alan üniversite öğrencilerinin çevre eğitimi almayan üniversite öğrencilerine göre güdüsel satın alma ve çevre tutumu üzerindeki farklılıklarının anlamlandırılması ve ilgililerine fikir vermesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma ayrıca üniversitelerde verilen çevre eğitiminin bireylerde pozitif davranışsal bir tepkiye yol açıp açmadığının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Uygulanan anket oluşturulurken Yücel ve Özkan tarafından (2014) geliştirilen Çevresel Tutum Ölçeği ve Verplanken ve Herabadi (2001) tarafından geliştirilen "Güdüsel Satın Alma Eğilim Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini oluşturan üniversite öğrenci veya mezunlarından olmak üzere 402 kişiden online veri toplanmıştır. Çalışmaya katılanlara demografik sorular ve çevre eğitimi alıp almadıklarına dair soru yönelttikten sonra üç aşamalı sorular yöneltilmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında bireylerin çevresel davranışlarını belirleyecek (çevresel davranış ölçeği) sorular sorulmuştur. İkinci aşamada katılımcıların çevreye yönelik düşünceleri ve duyguları hakkında sorular yöneltilmiştir. Üçüncü aşamada ise güdüsel satın alma davranışını ölçmeye yönelik sorular ile anket tamamlanmıştır. Verilerin analizi için "SPSS 28.0 for Windows" programı kullanılmıştır. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde Güvenilirlik Testi, Kruskal Wallis Testi, Lojistik Regresyon Analizi, Normallik Testi, Mann-Whitney U Testleri uygulanmıştır. Bu çalışmada, demografik bulgular, frekans ve yüzde dağılımları ile sunulmuş olup, ölçek maddeleri ise yüzde dağılımların yanı sıra aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ile tanımlanmıştır.

Sonuçlara bakıldığında, çevre eğitimi alanların bilişsel güdü, davranış ve eylemde bulunmaya isteklilikleri çevre eğitimi almayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Effects of Environmental Education on Motivational Purchasing and Environmental Attitude

Abstract

Keywords:

Sustainable
Consumption,
Motivational
Purchasing,
Environmental
Attitude,
Environmental

This study aims to make sense of the differences in motivational purchasing and environmental attitudes of university students who receive environmental education compared to university students who do not receive environmental education, and to give an idea to those concerned. The study was also carried out to examine whether environmental education given at universities causes a positive behavioral reaction in individuals. The Environmental Attitude Scale developed by Yücel and Özkan (2014) and the "Impulsive Purchasing Tendency Scale" developed by Verplanken and Herabadi (2001) were used while creating the questionnaire. Three-stage questions were asked after asking questions about whether they had received environmental education or not. In the first stage of the study, questions were asked to determine the environmental behavior of individuals (environmental behavior scale). The questionnaire was completed with questions about the data, "SPSS 28.0 for Windows" program was used for the

analysis of the data. Reliability Test, Kruskal Wallis Test, Logistic Regression Analysis, Normality Test, Mann-Whitney U Tests were applied. In this study, demographic findings were presented with frequency and percentage distributions, and scale items were defined with arithmetic mean and standard deviation values as well as percentage distributions.

Looking at the results, it was determined that those who received environmental education had higher cognitive motivation, behavior and willingness to take action than those who did not receive environmental education.

GİRİŞ

Çevre, insanların ve diğer canlıların yaşamlarını sürdürdükleri, dolaylı veya doğrudan iletişim ve etkileşim halinde oldukları ortamı ifade eden bir kavramdır. Dünya'nın ekolojik düzeni/dengesi insanoğlunun son yıllardaki aşırı tüketiminden olumsuz etkilenmektedir. Sanayi devrimi ve devamında zehirli gazların ve kimyasal atıkların bilinçsiz bir şekilde doğaya bırakılması çevrenin bundan zarar görmesine yol açmıştır. Tüm bunlar ekolojik problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu sorunlara neden olan etmenlerin bulunması ve önlenmesi için bir takım tedbirlerin alınması, özetle çevre dostu girişimlere başlanması kaçınılmaz olmuştur.

Son yıllarda tüketimde gözlenen ciddi artış doğal kaynaklar üzerinde bir baskı oluşturmuş, türleri ve doğal kaynakları yok olma tehlikesi ile karşı karşıya bırakmıştır. Tüketim kaynaklı olarak ortaya çıkan bu durum çevresel farkındalığın önemini bir kez daha göz önüne getirmiş, mevcut tüketim anlayışının sürdürülebilir tüketim anlayışına dönüşümünü gerekli kılmıştır.

Çevreye verilen zararın artan boyutu ve etki alanının genişlemesi insanoğlunun bu konuya olan ilgisini de artırmıştır. Birçok ülkenin bu konuda yasal zeminde bazı adımlar atmasının yanında ulusal ve uluslararası çapta çevre örgütleri de kurulmuştur. Bu örgütlerin temel amacı çevre bilincini insanlara aşılacak, bilinçli tüketimi artırmak, çevrenin zarar görmesini engellemek ve temiz bir çevrenin devamlılığını sağlamaktır. Bunun için diğer bir ifadeyle de çevre farkındalığını artırmak için yeni bir anlayışa ve bakış açısına duyulan ihtiyaç çevre eğitiminin yaygınlaştırılmasıyla mümkün olacağı düşünülmektedir.

Çevresel sorunların çözümünde devletlere, uluslararası örgütlere ve sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. Bireysel perspektiften bakıldığında satın alma kararları, kullanım alışkanlıkları, tüketim biçimleri, yaşam tarzları da çevrenin ve tüketimin sürdürülebilirliği açısından önemli bir veri olarak görülmektedir. Sürdürülebilir tüketim düşüncesi de bu etkenleri minimum seviyeye düşürmeyi amaçlayan bir akımdır (Ruirui, 2014). Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü, sürdürülebilir tüketimi "gelecek nesillerin gereksinimlerini tehlikeye atmadan, mal ve hizmetlerin tüketilmesi yoluyla, temel ihtiyaçların karşılanması ve yaşam kalitesinin sağlanması" olarak tanımlamaktadır (OECD, 2002). Sürdürülebilir tüketimin sağlanması ve doğaya verilen zararın en aza indirilmesi amacıyla çeşitli çevre eğitimleri verilmektedir.

İnsanlar aracılığıyla çevre ve doğaya verilen zararlar, çevre eğitiminin önemini ortaya çıkarmıştır. Çevre eğitiminin amaçları arasında, çevreci tutum ve davranış kazandırmak, gereksiz tüketimi önlemek ve çevre sorunlarına karşı bilinçli bir nesil yetiştirmek yer almaktadır. (Karasu, 2019). Çevre eğitiminin önem kazanmaya başlamasıyla birlikte birçok eğitim programında (ilkokuldan üniversiteye kadar) dersler verilmeye başlanmıştır. Çevre eğitiminin erken yaşlardan itibaren başlaması bireyin çevre ile ilgili daha hassas olmasını sağladığı düşünülmektedir (Güzelyurt ve Özkan, 2018).

Çevre sorunlarının çözüme ulaşması noktasında da bazı problemler yaşanmaktadır. Bu problemlerden bazıları, alışkanlıkların terk edilmesinin bireylere zor gelmesi, sürdürülebilir tüketime katılımın yetersiz olması, kalıplaşmış yaşam tarzları, çevre ye karşı duyarsızlaşma olduğu söylenebilir. Sadece eğitim ve bilgi çevre eğitiminde yeterli olmamakta sorumluluk, konuya yaklaşım biçimi, duyarlılık ve etik değerler de ön planda yer almaktadır.

Bu kapsamda çalışmanın amacı bireylerde çevre eğitiminin güdüsül satın alma ve çevre tutumu üzerinde nasıl bir etki yarattığının araştırılmasıdır. Çalışmanın örneklemini üniversitelerde çevre eğitimi almış ve çevre eğitimi almamış bireyler oluşturmaktadır. Çalışma duygusal ve bilişsel güdüler boyutunun yanında çevreye yönelik duygular, düşünceler ve davranışlar boyutlarıyla kıyaslanması ve çevre eğitiminin öneminin belirlenmesi amacını taşımaktadır.

TEORİK ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde “Çevre Eğitimi, Çevre Tutumu ve GÜdüsel Satın Alma” kavramlarına değinilmiş ve literatür taramasına yer verilmiştir.

Çevre Eğitimi

Çevre eğitimi doğal kaynakların sürekli tüketilmesi bazılarının yerinin doldurulmasının mümkün olmaması, çevresel bozulmanın artması sonucu ortaya çıkmıştır. Eğitim çevre sorunlarını ve bunlara çözüm önerilerinin bulunması ve farkındalığın artırılması konularını içermektedir (Gough ve Gough, 2010). Özellikle bireylerde bilgi, farkındalık, bilinçlendirme, uyarma, dengeleme, geliştirme, koruma gibi davranışları kazandırılmayı amaçlayarak öğrenme sağlamaktadır (Vaughan vd., 2003; Güler, 2009; Yeşilyurt vd., 2020). UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) ve UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) tarafından 1976’da Küresel Çevre Eğitimi Çerçevesi geliştirilmiştir.

Çevre konusunda duyarlı davranan ülkelerden biri olarak genel kabul gören Finlandiya’da çevre eğitimleri erken çocukluk dönemlerinde başladığı bilinmektedir. Bu kapsamda doğada jeoparklar kurularak çocukların çevre ve doğa hassasiyeti küçük yaşlardan itibaren kazandırılması amaçlanmaktadır (Keya ve Aarveaara, 2021). Benzer bir uygulama İngiltere ve Galler de okul müfredatlarına çevre eğitimi dersi zorunlu ders olarak eklenmiştir. Avustralya, ABD ve İskoçya’da da benzer uygulamalar görülmektedir (Palmer ve Neal, 2003)

Çevre Tutumu

Çevreye Yönelik Tutum: “Çevre sorunlarından kaynaklanan korkular, kızgınlıklar, huzursuzluklar, değer yargıları ve çevre sorunlarının çözümüne hazır bulunma gibi kişilerin çevreye yararlı davranışlara karşı gösterdikleri olumlu veya olumsuz tavır ve düşüncelerin hepsidir” şeklinde tanımlanmaktadır (Erten, 2004).

Birey doğaya duyarlı yaşam tarzını içselleştirdiğinde, hem doğal bir yaşam tarzını benimser hem de doğal çevreye daha az zarar vermektedir (Schultz, 2002). Doğal alanlarda yapılan gözlemler ve keşifler sayesinde öğrencilerin doğa algılarının geliştiğini ve doğa ile etkileşim halinde olan öğrencilerin yapay unsurlar yerine doğal unsurlardan bahsetmeye başladıklarını vurgulamıştır (Aaron, 2009).

Güdüler ve GÜdüsel Satın Alma

En genel tanımıyla bireyi harekete geçiren güç olarak ifade edilebilen güdülerin) en önemli iki perspektifi, kuvvet düzenleme ve yön olarak belirtmektedir. Geniş anlamda ise, insan davranışının belirleyicilerinin tüm yönleriyle ortaya konması amacıyla yapılan çalışmalar olarak ifade etmektedir (Young, 1961).

Tüketici davranışlarına yöne veren güdüler satın alma sırasında psikolojik, sosyolojik ve demografik özelliklere göre değişiklik göstermektedir. Psikolojik faktörleri başta bireyin kendisinden kaynaklı o anki gereksinimi, güdüleme, algılama, tutum, öğrenme, kişilik ve sembolizm gibi etmenleri oluşturmaktadır.

Güdüsel satın alma’da, çoğunlukla güçlü ve ani bir dürtü ile başlayıp zevk ve heyecan duyguları sonucu plansız, ani ve temelde düşünmeden satın alma şeklinde gerçekleşmektedir (Weinberg ve Gottwald, 1982). Tüketiciler satın alma aşamasında bilişsel güdüler ve duyuşsal güdüler ve ile karar vermektedir. Bilişsel güdüler ihtiyaç duyulan ürünleri satın almayı sağlarken; duyuşsal güdüler bireyi duygu, heyecan, his gibi etmenlerle satın almaya yönlendirmektedir. Bilişsel güdüler insanı para tasarrufu, zaman tasarrufu şeklinde daha akılcı bir yönlendirmek yaparken; duyuşsal güdüler insanı daha çok deneyimsel tüketime, haz ve eğlenceye yönlendirmektedir (Tamer, 2013; Avcı 2015).

Güdüsel satın almayı hızlandıran bazı etmenler bulunmaktadır. Bu etmeleri sıralamak gerekirse; düşük fiyatlar, kitlesel reklamlar, mağaza görselleri, self-servisler, hafif taşınabilir ve depolama kolaylığı olan ürünlerdir (Stern, 1962).

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma çevre eğitiminin güdüsel satın alma ve çevre tutumu üzerine etkilerini tespit edebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Böylece yükseköğretimde çevre eğitimi alan ve almayan öğrencilerin çevre tutumu ve güdüsel satın alma davranışlarında nasıl bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya tabakalı örneklem yöntemiyle

seçilen yükseköğrenim görmüş veya halen öğrenim gören 402 birey katılım sağlamıştır. Çalışma verileri SPSS 28.0 programı ile analiz edilmiştir.

Araştırma için hazırlanan anket formu beş kısımdan oluşmaktadır. Anketin amacı, süresi ve gönüllü olur formundan oluşan bilgilendirme metninin ardından anket sorularına geçilmiştir. Anketin ilk kısımda demografik özelliklerin belirlenmesi için temel bilgiler sorulmuştur. İkinci kısımda bireylere çevre eğitimi alıp almadıkları sorusu yöneltilmiştir. Üçüncü ve dördüncü kısımda Yücel ve Özkan (2014) tarafından geliştirilen ‘Çevresel Tutum Ölçeği’ kullanılmıştır. Beşinci kısımda ise bireylerin güdüsel satın alma eğilimine yönelik araştırma için Verplanken ve Herabadi (2001) tarafından geliştirilen ‘Güdüsel Satın Alma Eğilim Ölçeği’ kullanılmıştır. Ölçekte katılımcıların cevaplaması için güdüsel satın alma ve çevreye yönelik düşünce ve duygular 5’li Likert tipi soru ve cevap skalası; 1-Hiç Katılmıyorum...5-Tamamen Katılıyorum, şeklinde derecelendirilmiştir. Çevreye yönelik davranış ise yine 5’li Likert tipi soru ve cevap skalası; 1- Hiçbir Zaman...5-Her zaman, şeklinde derecelendirilmiştir. Literatür taraması neticesinde araştırmaya ilişkin 4 hipotez oluşturulmuş olup, Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırma İçin Oluşturulan Hipotezler

Hipotez 1:	Yükseköğrenimde çevre eğitimi almış bireyler ile güdüsel satın alma davranışı arasında negatif yönlü ilişki vardır.
Hipotez 2:	Yükseköğrenimde çevre eğitimi almış bireyler ile çevre tutumu arasında pozitif yönlü ilişki vardır.
Hipotez 3:	Yükseköğrenimde çevre eğitimi almamış bireyler ile güdüsel satın alma davranışı arasında pozitif yönlü ilişki vardır.
Hipotez 4:	Yükseköğrenimde çevre eğitimi almamış bireyler ile çevre tutumu arasında negatif yönlü ilişki vardır.

BULGULAR

Verplanken ve Herabadi (2001) tarafından geliştirilen "Güdüsel Satın Alma Eğilimi" ölçeğinde ve Yücel ve Özkan (2014) tarafından geliştirilen "Çevresel Tutum" ölçeğinde, "Davranış" boyutunu S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S9, S10, S11, S12, S13 ve S14; "Düşünce" boyutunu; S15, S17, S19, S20, S21, S24, S26 ve S29; "Eylemde bulunmaya isteklilik" boyutunu S16, S18, S22, S23, S25 ve S28; "Duygu" boyutunu S27, S30, S31, S32, S33, S34 ve S35; "Duygusal Gütü" boyutunu S37, S38, S39, S40, S41 ve S42; "Bilişsel Gütü" boyutunu S43, S44 ve S45 oluşturmaktadır.

Tablo 2. Cronbach’s Alpha Güvenilirlik Katsayısı

Boyutlar	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Davranış Boyutu	0,930	14
Düşünce Boyutu	0,894	8
Eylemde bulunmaya isteklilik	0,812	6
Duygu Boyutu	0,969	7
Duygusal Gütü	0,869	6
Bilişsel Gütü	0,817	3

Tablo 2’ye göre, uygulanan ölçeğin güvenilirliğinin test edilmesi sonucunda Cronbach’s Alpha katsayıları "Davranış" boyutu için 0,930, "Düşünce" boyutu için 0,894, "Eylemde bulunmaya isteklilik" boyutu 0,812, "Duygu" boyutu 0,969, "Duygusal güdü" boyutu 0,869 ve "Bilişsel güdü" boyutu 0,817 olarak bulunmuştur. Bu katsayıların tamamı 0,70’in üzerinde olduğundan ölçeğin oldukça güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Anket Yapılan Tüketicilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişkenler		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyeti	Kadın	198	49,3
	Erkek	204	50,7
Yaş Aralığı	18-24	277	68,9
	25-34	87	21,6
	35-44	28	7
	45-54	10	2,4
Eğitim Durumu	Üniversite Öğrencisiyim	205	51
	Önlisans	102	25,4
	Lisans	62	15,4
	Yüksek Lisans	18	4,5
Medeni Durumu	Doktora	15	3,7
	Evli	65	16,2
	Bekar	337	83,8
	Çalışmıyor	232	57,7
Mesleği	Serbest Meslek Mensubu	23	5,7
	Özel Sektör Çalışanı	59	14,7
	Ev Hanımı	13	3,2
	Kamu Çalışanı	55	13,7
	Akademisyen	20	5
Aylık Ortalama Gelir Aralığı	2400 TL altı	211	52,5
	2400-3499 TL	38	9,5
	3500-4999 TL	43	10,7
	5000-6499 TL	28	7
	6500-7999 TL	20	5
	8000 TL ve üzeri	62	15,4
Çevre Eğitimi Alıp Almadığı	Evet	211	52,5
	Hayır	191	47,5

Tablo 4. Normallik Testi

Boyutlar	Kolmogorov-Smirnova			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Duygusal Gtütü	,061	402	,001	,976	402	,000
Bilişsel Gtütü	,149	402	,000	,897	402	,000
Davranış Boyutu	,104	402	,000	,960	402	,000
Düşünce Boyutu	,207	402	,000	,820	402	,000
Eylemde Bulunmaya İsteklilik	,112	402	,000	,953	402	,000
Duygu Boyutu	,235	402	,000	,748	402	,000

Tablo 4’de verilerin çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiştir. Ayrıca boyutların dağılımlarının Kolmogrov-Smirnov testi sonuçlarına bakılmıştır (Tablo 4). Buna göre test sonuçlarında (%95 güvenilirlik düzeyinde) p değeri 0,05’in üstünde olduğunda normal dağılım gösterdiği, bu değerın altında olduğunda ise normal dağılım göstermediği kabul edilmektedir.

Buna göre, tüm sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde tüm boyutların normal dağılım göstermediği sonucuna varılmıştır.

Tablo 5. Çevre Eğitimi Alıp Almama Durumu İle Bazı Boyutlar Arasındaki Farklılığın Tespit Edilmesine Yönelik Yapılan Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Çevre Eğitimi Alıp-Almadığı		N	Sıra Ort.	P
Duygusal Gütü	Evet	211	205,27	0,494
	Hayır	191	197,34	
	Total	402		
Bilişsel Gütü	Evet	211	222,01	0,000**
	Hayır	191	178,84	
	Total	402		
Davranış Boyutu	Evet	211	217,70	0,003**
	Hayır	191	183,60	
	Total	402		
Düşünce Boyutu	Evet	211	212,06	0,055
	Hayır	191	189,84	
	Total	402		
Eylemde Bulunmaya İsteklilik	Evet	211	216,90	0,005**
	Hayır	191	184,49	
	Total	402		
Duygu Boyutu	Evet	211	204,37	0,588
	Hayır	191	198,33	
	Total	402		

Tablo 5'e göre, çevre eğitimi alıp almama durumu ile bilişsel güdü, davranış ve eylemde bulunmaya isteklilik boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Diğer boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0,05$). Bu sonuçlara göre, çevre eğitimi alanların bilişsel güdü, davranış ve eylemde bulunmaya isteklilik boyutları ortalamalarının çevre eğitimi almayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Tüm Boyutlar İle Çevre Eğitimi Alıp Almama Durumu Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

Boyutlar	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I.for EXP(B)	
							Lower	Upper
Duygusal Gütü	,110	,115	,906	1	,341	1,116	,890	1,398
Bilişsel Gütü	-,335	,111	9,034	1	,003**	,716	,575	,890
Davranış Boyutu	-,215	,149	2,087	1	,149	,806	,602	1,080
Düşünce Boyutu	-,316	,121	6,780	1	,009**	,729	,575	,925
Eylemde Bulunmaya İsteklilik	-,146	,185	,619	1	,431	,864	,601	1,243
Duygu Boyutu	,200	,150	1,775	1	,183	1,221	,910	1,638
Constant	1,919	,554	11,995	1	,001	6,815		

Tablo 6'ya bakıldığında, çevre eğitimi alıp almama durumu ile bilişsel güdü ve düşünce boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı etkileşim tespit edilmiştir. Çevre eğitimi alan grup referans olarak alınmıştır. Bu sonuçlara göre, bilişsel güdü ve düşünce boyutu çevre eğitimi alıp almama durumunu etkilemektedir. Bilişsel güdünün çevre eğitimi almayanlarda %28,4 daha az olduğu, düşünce boyutunda çevre eğitimi almayanlarda %27,1 daha az olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Kullanılan Ölçeğin Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Boyutlar		Duygusal Güdü	Bilişsel Güdü	Davranış Boyutu	Düşünce Boyutu	Eylemde İsteklilik	Bulunmaya	Duygu Boyutu
Duygusal Güdü	r	1	,345	,171	,316	,170		,201
	P		,000**	,001**	,000**	,001**		,000**
	N		402	402	402	402		402
Bilişsel Güdü	r		1	,372	-,003	,408		,517
	P			,000**	,949	,000**		,000**
	N			402	402	402		402
Davranış Boyutu	r			1	,083	,590		,531
	P				,098	,000**		,000**
	N				402	402		402
Düşünce Boyutu	r				1	,209		-,021
	P					,000**		,670
	N					402		402
Eylemde Bulunmaya İsteklilik	r					1		,753
	P							,000**
	N							402
Duygu Boyutu	r							1
	P							
	N							

Tablo 7'ye göre ölçekte yer alan boyutların birbirleriyle ilişkisi incelenmiştir. Bu sonuçlara göre, duygusal güdü boyutu ile bilişsel güdü, davranış, düşünce, eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutu arasında pozitif yönde, bilişsel güdü ile davranış, eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutu arasında ise pozitif yönde, davranış boyutu ile eylemde bulunmaya isteklilik boyutu ve duygu boyutu arasında pozitif yönde, düşünce boyutu ile eylemde bulunmaya isteklilik boyutu arasında pozitif yönde, eylemde bulunmaya isteklilik boyutu ile duygu boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 8. Cinsiyet İle Bazı Boyutlar Arasındaki Farklılığın Tespit Edilmesine Yönelik Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyeti		N	Sıra Ort.	P
Duygusal Güdü	Kadın	198	209,15	0,193
	Erkek	204	194,08	
	Total	402		
Bilişsel Güdü	Kadın	198	192,40	0,118
	Erkek	204	210,34	
	Total	402		
Davranış Boyutu	Kadın	198	197,15	0,460
	Erkek	204	205,72	
	Total	402		
Düşünce Boyutu	Kadın	198	188,91	0,032**
	Erkek	204	213,72	
	Total	402		
Eylemde Bulunmaya İsteklilik	Kadın	198	203,21	0,771
	Erkek	204	199,84	
	Total	402		
Duygu Boyutu	Kadın	198	217,60	0,004**
	Erkek	204	185,88	
	Total	402		

Tablo 8'e göre, cinsiyet ile düşünce ve duygu boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Diğer boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0,05$). Bu sonuçlara göre, erkeklerin düşünce boyutu ortalamalarının daha yüksek ve kadınların ise duygu boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 9. Yaş İle Bazı Boyutlar Arasındaki Farklılığın Tespit Edilmesine Yönelik Yapılan Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yaş Aralığı		N	Sıra Ort.	P
Duygusal Gütü	18-24	277	209,45	0,014**
	25-34	87	191,46	
	35-44	28	192,11	
	45 ve üzeri	10	94,85	
	Total	402		
Bilişsel Gütü	18-24	277	196,95	0,105
	25-34	87	197,45	
	35-44	28	251,11	
	45 ve üzeri	10	223,95	
	Total	402		
Davranış Boyutu	18-24	277	195,70	0,070
	25-34	87	206,59	
	35-44	28	210,86	
	45 ve üzeri	10	291,60	
	Total	402		
Düşünce Boyutu	18-24	277	218,81	0,000**
	25-34	87	173,36	
	35-44	28	152,43	
	45 ve üzeri	10	104,15	
	Total	402		
Eylemde Bulunmaya İsteklilik	18-24	277	187,95	0,001**
	25-34	87	222,58	
	35-44	28	231,34	
	45 ve üzeri	10	309,80	
	Total	402		
Duygu Boyutu	18-24	277	188,63	0,003**
	25-34	87	223,47	
	35-44	28	235,14	
	45 ve üzeri	10	272,65	
	Total	402		

Tablo 9'a bakıldığında, yaş ile duygusal güdü, düşünce, eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Diğer boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0,05$). Bu sonuçlara göre, 18-24 yaş arası olan katılımcıların duygusal güdü ve düşünce boyutu ortalamalarının daha yüksek, 45 ve üzeri yaşı olanların ise eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 10. Eğitim Durumu İle Bazı Boyutlar Arasındaki Farklılığın Tespit Edilmesine Yönelik Yapılan Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Eğitim Durumu		N	Sıra Ort.	P
Duygusal Gütü	Üniversite Öğrencisiyim	205	211,10	0,569
	Önlisans	102	193,54	
	Lisans	62	190,12	
	Yüksek Lisans	18	187,39	
	Doktora	15	188,40	
	Total	402		
Bilişsel Gütü	Üniversite Öğrencisiyim	205	194,20	0,393
	Önlisans	102	210,16	
	Lisans	62	201,14	
	Yüksek Lisans	18	196,58	
	Doktora	15	249,87	
	Total	402		
Davranış Boyutu	Üniversite Öğrencisiyim	205	187,87	0,186
	Önlisans	102	215,66	
	Lisans	62	210,59	
	Yüksek Lisans	18	220,64	

	Doktora	15	231,00	
	Total	402		
Düşünce Boyutu	Üniversite Öğrencisiyim	205	218,42	0,000**
	Önlisans	102	221,16	
	Lisans	62	143,77	
	Yüksek Lisans	18	150,44	
	Doktora	15	136,43	
	Total	402		
Eylemde Bulunmaya İsteklilik	Üniversite Öğrencisiyim	205	179,11	0,001**
	Önlisans	102	213,29	
	Lisans	62	235,27	
	Yüksek Lisans	18	216,33	
	Doktora	15	269,97	
	Total	402		
Duygu Boyutu	Üniversite Öğrencisiyim	205	183,26	0,002**
	Önlisans	102	210,30	
	Lisans	62	232,85	
	Yüksek Lisans	18	193,42	
	Doktora	15	271,07	
	Total	402		

Tablo 10'a göre, eğitim durumu ile düşünce, eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Diğer boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0,05$). Bu sonuçlara göre, önlisans mezunlarının düşünce boyutu ortalamalarının daha yüksek; doktora mezunlarının eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle, üniversite öğrencilerinin eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutu ortalamaları diğerlerine göre daha düşük olduğu gözlenmiştir.

Tablo 11. Medeni Durum İle Bazı Boyutlar Arasındaki Farklılığın Tespit Edilmesine Yönelik Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Medeni Durum		N	Sıra Ort.	P
Duygusal Gütü	Evli	65	177,40	0,067
	Bekar	337	206,15	
	Total	402		
Bilişsel Gütü	Evli	65	217,98	0,207
	Bekar	337	198,32	
	Total	402		
Davranış Boyutu	Evli	65	221,36	0,132
	Bekar	337	197,67	
	Total	402		
Düşünce Boyutu	Evli	65	161,50	0,002**
	Bekar	337	209,22	
	Total	402		
Eylemde Bulunmaya İsteklilik	Evli	65	233,66	0,015**
	Bekar	337	195,30	
	Total	402		
Duygu Boyutu	Evli	65	231,43	0,018**
	Bekar	337	195,73	
	Total	402		

Tablo 11'e göre, medeni durumu ile düşünce, eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Diğer boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0,05$). Bu sonuçlara göre, bekar olanların düşünce boyutu ortalamasının daha yüksek; evli olanların ise eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 12. Meslek Durumu İle Bazı Boyutlar Arasındaki Farklılığın Tespit Edilmesine Yönelik Yapılan Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Mesleği		N	Sıra Ort.	P
Duygusal Gütü	Çalışmıyor	232	207,24	0,788
	Serbest Meslek Mensubu	23	195,83	
	Özel Sektör Çalışanı	59	197,25	
	Ev Hanımı	13	163,73	
	Kamu Çalışanı	55	192,41	
	Akademisyen	20	203,58	
	Total	402		
Bilişsel Gütü	Çalışmıyor	232	193,81	0,409
	Serbest Meslek Mensubu	23	222,63	
	Özel Sektör Çalışanı	59	204,42	
	Ev Hanımı	13	178,23	
	Kamu Çalışanı	55	214,31	
	Akademisyen	20	237,73	
	Total	402		
Davranış Boyutu	Çalışmıyor	232	199,52	0,574
	Serbest Meslek Mensubu	23	178,20	
	Özel Sektör Çalışanı	59	204,85	
	Ev Hanımı	13	174,15	
	Kamu Çalışanı	55	209,89	
	Akademisyen	20	236,15	
	Total	402		
Düşünce Boyutu	Çalışmıyor	232	209,80	0,216
	Serbest Meslek Mensubu	23	210,61	
	Özel Sektör Çalışanı	59	179,03	
	Ev Hanımı	13	223,62	
	Kamu Çalışanı	55	197,87	
	Akademisyen	20	156,68	
	Total	402		
Eylemde Bulunmaya İsteklilik	Çalışmıyor	232	186,77	0,054
	Serbest Meslek Mensubu	23	225,30	
	Özel Sektör Çalışanı	59	214,33	
	Ev Hanımı	13	194,85	
	Kamu Çalışanı	55	224,51	
	Akademisyen	20	248,18	
	Total	402		
Duygu Boyutu	Çalışmıyor	232	192,29	0,258
	Serbest Meslek Mensubu	23	197,57	
	Özel Sektör Çalışanı	59	220,03	
	Ev Hanımı	13	210,19	
	Kamu Çalışanı	55	203,84	
	Akademisyen	20	246,13	
	Total	402		

Tablo 12'ye göre meslek durumu ile tüm boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 13. Aylık Ortalama Gelir Durumu İle Bazı Boyutlar Arasındaki Farklılığın Tespit Edilmesine Yönelik Yapılan Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Aylık Ortalama Gelir Aralığı		N	Sıra Ort.	P
Duygusal Gütü	2400 TL altı	211	199,59	0,110
	2400-3499 TL	38	250,79	
	3500-4999 TL	43	182,53	

	5000-6499 TL	28	199,02	
	6500-7999 TL	20	211,88	
	8000 TL ve üzeri	62	188,70	
	Total	402		
Bilişsel Güdü	2400 TL altı	211	194,97	
	2400-3499 TL	38	199,03	
	3500-4999 TL	43	209,91	
	5000-6499 TL	28	208,13	0,705
	6500-7999 TL	20	188,73	
	8000 TL ve üzeri	62	220,52	
	Total	402		
Davranış Boyutu	2400 TL altı	211	196,59	
	2400-3499 TL	38	210,75	
	3500-4999 TL	43	202,31	
	5000-6499 TL	28	180,59	0,332
	6500-7999 TL	20	254,58	
	8000 TL ve üzeri	62	204,28	
	Total	402		
Düşünce Boyutu	2400 TL altı	211	210,58	
	2400-3499 TL	38	251,26	
	3500-4999 TL	43	187,91	
	5000-6499 TL	28	176,43	0,003**
	6500-7999 TL	20	204,75	
	8000 TL ve üzeri	62	159,81	
	Total	402		
Eylemde Bulunmaya İsteklilik	2400 TL altı	211	181,04	
	2400-3499 TL	38	242,74	
	3500-4999 TL	43	225,17	
	5000-6499 TL	28	190,71	0,003**
	6500-7999 TL	20	246,23	
	8000 TL ve üzeri	62	219,87	
	Total	402		
Duygu Boyutu	2400 TL altı	211	193,95	
	2400-3499 TL	38	190,17	
	3500-4999 TL	43	210,62	
	5000-6499 TL	28	209,14	0,585
	6500-7999 TL	20	221,68	
	8000 TL ve üzeri	62	217,85	
	Total	402		

Tablo 13'e göre, aylık ortalama gelir durumu ile düşünce ve eylemde bulunmaya isteklilik boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Diğer boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0,05$). Bu sonuçlara göre, aylık ortalama geliri 2400-3499 TL arasında olanların düşünce boyutu ortalamasının daha yüksek ve aylık ortalama geliri 6500-7999 TL arasında olanların eylemde bulunmaya isteklilik boyutu ortalamasının daha yüksek olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA

Bu çalışmadan elde edilen bulgular benzer çalışmalarla karşılaştırılmış, ortak yönleri ve farklılıkları üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır.

Özkan, (2022) tarafından fen bilgisi öğretmenlerinin çevreye yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Özkan tarafından yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Tezde 50 fen bilgisi öğretmenine anket soruları yöneltilmiştir ve görüşleri alınmıştır. Çevre eğitimi alan ve almayan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespiti yapılmıştır. Araştırmamızda ise çevre eğitimi alanlar ve almayanlar arasında bilişsel güdü, davranış ve eylemde bulunma istekliliği açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Çalışmamıza katılan

öğrenci ve mezunların çevre eğitimi almış olanlarında; ihtiyaçları çerçevesinde ürün satın aldıklarını ek olarak çevreci davranış ve eylemlerde buldukları sonucuna varılmıştır. İki çalışmanın sonuçlarının birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Araştırma konumuza yakın bir diğer yayın; Okumuş, (2021) yılında çevre tutumu ve çevresel duyuşlar arasındaki ilişki hakkında yaptığı çalışmada 'Çevre Tutum Ölçeğini' kullanmıştır. Fen bilgisi öğretmen adaylarına yapılan anketlere göre bireylerin çevresel tutum ve çevresel duyuşlarının yüksek seviyede olduğu ancak çevresel tutum ve çevresel duyuş arasında anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmiştir. Çevre eğitimlerinin daha çok fen bilgisi öğretmenliği bölümünde verilmesi yapılan yayınların bu alanda artış göstermesine neden olmuştur. Yaptığımız araştırmada farklı bölümlerdeki öğrencilere de ulaşılmak hedeflenmiştir. Çalışmamızda katılımcıların çevresel tutumu ve davranışı açısından incelendiğinde çevre eğitiminin pozitif yönde katkısı olduğunu söyleyebiliriz. Çevre eğitimi alan gençlerin çevresel sorunlara karşı hazır bulunma, çözüm getirebilme ve çevreye yararlı davranışları gerçekleştirmeleri çevre eğitimi almayan bireylere göre yüksek çıkmıştır. Bu da gösteriyor ki çalışmamızda çevre tutumu ve çevre davranışı bakımından çevre eğitimi alan ve almayan bireyler arasında anlamsal farklılıklar bulunmaktadır.

Aytop vd. (2021)'nin yaptığı araştırmada çevre duyarlılığının çevreci satın alma davranışına etkisi hakkında 384 tüketici ile yapılan anket çalışmasına göre bireylerin %89.1'inin çevreye karşı duyarlı olduğu sonucuna varılmıştır. Çevreye duyarlı tüketicilerin kirlenmeye daha az neden olan ürünleri tercih etmelerinin %93.4, çevre dostu ürünleri daha fazla para ödemeye razı tüketicilerin ise %95.7 olduğunun tespiti yapılmıştır (Aytop vd., 2021). Araştırmamız kapsamında 402 kişiye anket çalışması yapılmıştır. Ankete katılanların %52,5'i çevre eğitimi almıştır. Çevre eğitimi alan bireylerin bilişsel güdü, çevreci davranış ve eylemde bulunmaya istekli oldukları tespit edilmiştir. Ancak duygusal güdü, düşünce boyutu ve duygu boyutu açısından ise anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Çevre eğitimi alan bireylerde düşünce boyutu farkındalığı açısından Aytop vd.'nin yaptığı çalışma bulduğumuz sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

Araştırma konumuza yakın yayınlar incelendiğinde; Sivrikaya, (2019), yılında meslek yüksekokulu öğrencilerinin çevre tutumunu belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada çevre tutum ölçeğini kullanarak yaş, gelir ve cinsiyet ile çevre tutumu arasında bir ilişki olmadığını, frekans analizine göre ise öğrencilerin çevreye duyarlı oldukları, çevre sorunları hakkında fikir sahibi oldukları sonucunu bulmuştur. Araştırmamızın bir kısmında yaş, gelir ve cinsiyet ile çevre tutumu arasındaki ilişki araştırılmıştır. Buna göre yaş ile çevre tutumu arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Gelir ile çevre tutumu arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Cinsiyet ile çevre tutumu arasında anlamlı farklılık olduğu, erkeklerin düşünce boyutunun, kadınların ise duygu boyutunun farklılık gösterdiği görülmüştür. İki çalışma çevre eğitimi alanların yaş, gelir, cinsiyet karşılaştırmaları bakımından birbirinden farklılık göstermektedir.

Aslan ve Büyükkaynak, (2019), tarafından matematik ve fen bilimleri eğitimi öğretmen adaylarına çevre tutumları üzerine yapılan araştırmada öğrencilerin program, cinsiyet, çevre eğitimi dersi almasına göre çevreye yönelik tutumlarının farklılık gösterdiği tespiti yapılmıştır. Bu sonuçlar araştırmamızdaki sonuçlar ile benzerlik göstermektedir. Çevre eğitimi alan kişilerin çevreye karşı tutumlarının cinsiyete göre değişiklik gösterdiği belirlenmiştir.

Çevre duyarlılığın ve çevre eğitiminin güdülse satın almaya etkisinin araştırıldığı bir çalışma bulunamamıştır. Bu kapsamda mevcut çalışmanın literatürde önemli bir boşluğu doldurduğu düşünülmektedir. Araştırma kapsamında çevre eğitimi alan bireylerin bilişsel güdü ile çevre eğitimi almayan bireylerin ise duygusal güdü ile hareket ettikleri sonucuna varılmıştır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Modern çağın en büyük sorunlarından biri olarak kabul edilen sorumsuzca ve aşırı tüketim alışkanlıkları birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Sürdürülebilir bir gelecek için tüketimin ve dolayısıyla çevrenin önemi yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Çevre kavramı ayrıca sürdürülebilirliğin sosyal ve ekonomik boyutunun yanında üçüncü boyutunu oluşturmaktadır. Bu denli önemli olan çevre ve çevre uzantılı kavramların doğru anlaşılması, bireylerin bu konularda eğitilmesi, bilinçlendirilmesi doğru tüketimi ve doğru çevresel eylemleri de beraberinde getireceği düşünülmektedir. Bu nedenle bireylerin tüketim alışkanlıklarının, eğitim vasıtasıyla değiştirilip, değiştirilemeyeceği konusu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Çalışmada çevre eğitimi verildikten sonra yapılacak analizin uzun yıllar alacağı düşüncesi ile hali hazırda üniversitelerde

çevre eğitimi konusunda eğitim almış öğrenciler referans grup olarak seçilmektedir. Çalışmada referans grubu çevre eğitimi almamış öğrencilerle karşılaştırmak suretiyle sonuca varılmıştır. Çalışmanın evrenini üniversitede okuyan veya mezun olmuş bireyler oluşturmaktadır.

Çalışmada ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında, çevre eğitimi alanların bilişsel güdü, davranış ve eylemde bulunmaya isteklilik boyutları ortalamalarının çevre eğitimi almayanlara göre daha yüksek ve istatistiki açıdan anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada yine çevre eğitimini üniversitede almamış öğrencilerden alınan verilere bakıldığında ise bilişsel güdü ve düşünce boyutunda anlamlı sonuç elde edilmiş iken, diğer boyutlarda; duygusal güdü, davranış boyutu eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutlarında anlamlı bir sonuç elde edilememiştir. Her iki grupta da ortak olarak anlamlı sonuç alınan, bilişsel güdünün çevre eğitimi almayanlarda %28,4 daha az olduğu, düşünce boyutunda çevre eğitimi almayanlarda %27,1 daha az olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu yüzdellik farkın çevresel eğitiminin davranış ve duyarlılık boyutunda pozitif etkisini hissettirdiği sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar itibarıyla hipotez-1, hipotez-2, hipotez-3 ve hipotez-4 kabul edilmiştir.

Çalışmanın demografik değişkenlerinin sonuca etkilerine bakıldığında, katılımcıların cinsiyet farklılığı sebebiyle düşünce ve duygu boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre, erkeklerin düşünce boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu görülürken kadınların ise duygu boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Yaş değişkeninde duygusal güdü, düşünce, eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre, 18-24 yaş arası olan katılımcıların duygusal güdü ve düşünce boyutu ortalamalarının daha yüksek, 45 ve üzeri yaşı olan bireylerin ise eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutu ortalamalarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Demografik değişkenlerden bir diğeri olan eğitim durumu konusunda katılımcıların verdikleri cevaplara bakıldığında eğitim durumu ile, eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu durumun, önlisans mezunlarında düşünce boyutunda, doktora mezunlarında ise eylemde bulunmaya isteklilik ve duygu boyutunda daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum halen öğrenci olan katılımcıların eylemde bulunma ve duygu boyutu anlamında düşük kaldığını göstermektedir. Çalışmada meslek grupları açısından anlamlı bir sonuç alınmamış olsa da bireylerin aylık ortalama gelirleri düşünce ve eylemde bulunmaya isteklilik açısından anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Aylık geliri nispeten düşük olan bireylerde düşünce boyutu yüksek iken aylık geliri yüksek olan bireylerde eylemde bulunma boyutunun daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çalışma sonuçlarına genel olarak bakıldığında çevre eğitimi almış bireylerde çevre tutumunun düşünce ve eylemde bulunma anlamında pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucunda varılmıştır. Çevre eğitimi almış gruplar açısından bakıldığında güdüsel satın alma eylemiyle çevre eğitimi arasında negatif bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu durum çevre eğitimini üniversitede almamış bireylerde kısmen farklı çıktığı analizler yardımıyla tespit edilmiştir.

Çalışma sonucunda yapılan öneriler şunlardır; Sürdürülebilir bir dünya ve gelecek için üniversitelerde çevre eğitiminin sadece ilgili üniversite bölümlerinde değil tüm bölümlerde zorunlu ders olarak müfredatlara eklenmesinin geleceğimiz için olumlu sonuçları olacağı çalışma sonuçlarıyla anlaşılmıştır. Hâlihazırda üniversite mezunu olan bireylere ise çeşitli eğitimler, kurslar, seminerler vb. uygulamalarla çevre eğitimi açığının kapatılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda hükümetlere, sivil toplum kuruluşları ve işletmelerde personel eğitiminden sorumlu ilgili departmanlara da görevler düşmektedir. Hükümetler, çevre eğitimi ve sürdürülebilirliği toplumun geneline yaymak ve aşırı tüketimi en aza indirmek için gerekli yasal düzenlemeler, özendirme ve eğitim faaliyetleriyle süreci desteklemelidir. STK'lar üyeleri için yapacağı programlar ve çalışmalar ile işletmeler ise uzmanlar tarafından verilecek çevre eğitimleri ile çevresel tutumda daha pozitif düşünce yapısı ve daha sürdürülebilir tüketim davranışının oluşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Aaron, F.R. (2009). "Planting A Seed: An Examination Of Nature Perception, Program Processes, And Outdoor Experience", (Unpublished Doctor's Degree Thesis), Office of Graduate Studies of Texas A&M University.

Aslan, O. ve Büyükkaynak, E. (2019). "Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Öğretmen Adaylarının Çevreye Yönelik Tutumları". Journal of International Social Research. 12(63), 797-807.

- Avcı, D. (2015). "Online Seyahat Satın Alma Davranışında Hedonik ve Faydacı Güdülerin Etkisi Üzerine Bir Araştırma", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aytop, Y., Çetinkaya, S. ve Tulan, C. (2021). "Çevre Duyarlılığının Çevreci Satın Alma Davranışına Etkisinin Belirlenmesi". Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology, 9(2), 368-374.
- Erten, S. (2004). "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Çevre Dostu Davranışların Araştırılması". Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. (28), 91-100.
- Gough, A. ve Gough, N. (2010). "Environmental Education" . In Kridel, Craig (Ed.), The SAGE Encyclopedia of Curriculum Studies. New York: Sage Publications, 1-5.
- Güler, T. (2009). "The Effects Of An Ecology Based Environmental Education On Teachers' Opinions About Environmental Education". Education and Science. 34(151), 30-43.
- Güzelyurt, T. ve Özkan, Ö. (2018). "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitimine İlişkin Görüşleri: Durum Çalışması". Turkish Studies Educational Sciences. 13(11), 651-668.
- Karasu, A. M. (2019). "Kamu Yönetimi Bölümü Çevre Eğitiminin Öğrenciler Üzerindeki Etkileri: Harran Üniversitesi Örneği. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 33(46), 7-30.
- Keya, A. S. ve Aarrevaara, E. (2021). "Environmental Educational Activities İn Finland And Japan". November 2021. Master Of Urban Climate And Sustainability 1(5), 61-79.
- OECD. (2002). "Towards Sustainable Household Consumption? Trends and Policies in OECD Countries". Paris. (Erişim Tarihi 11.12.2022, Erişim Linki: (<https://www.oecd.org/env/consumption-innovation/2089523.pdf>))
- Okumuş, S. (2021). "Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevreye Karşı Tutum Ve Çevresel Duyuşları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi". Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi, 7(1), 17-28.
- Özkan, M.C. (2022). "Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Çevre Bilgi Düzeyleri İle Çevreye Yönelik Tutumları Ve Ortaokul Çevre Eğitimine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi". Yüksek Lisans Tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Matematik Ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Palmer, J. ve Neal, P. (2003). "The Handbook Of Environmental Education". London and New York. British Library Cataloguing İn Publication Data A Catalogue Record For This Book İs Available From The British Library. This Edition Published İn The Taylor & Francis e-Library, (Erişim Tarihi: 10.12.2022, Erişim Linki: https://catalogue.unccd.int/1375_handbook_%20environmental_%20education.pdf)
- Piron, F. (1991). "Defining İmpulse Purchasing". Association for Consumer Research, 18, 509-514.
- Ruirui, Z. (2014). "Sustainable Apparel Consumption: Scale Development and Validation", Department of Apparel, Textiles, and Interior Design, Kansas State University. 38-39.
- Schultz, P., W. (2002). "Inclusion With Nature: The Psychology Of Human- Nature Relations", Psychology of Sustainable Development, Kluwer Academic Publishers, Springer, Boston, MA, ISBN: 978-1-4615-0995-0. 61-78.
- Sivrikaya Ö.S. (2019). "Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Çevre Tutumlarının Ölçülmesi: Kocaeli Myo Örneği". Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi. 3 (1), 81-90.
- Stern, H. (1962). "The Significance of İmpulse Buying Today". Journal of Marketing, 26, 59-62.
- Tamer, N. (2013). "Sürdürülebilir Tüketim Açısından Giysi Satın Alma-Elden Çıkarma Davranışında Gütüsel Satın Alma ve Materyalist Eğilim İlişkisi Üzerine Bir Araştırma", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vaughan, C., Gack, J., Solorazano, H. ve Ray, R. (2003). "The Effect Of Environmental Education On Schoolchildren, Their Parents, And Community Members: A Study Of İntergenerational And Intercommunity Learning". The Journal of Environmental Education, 34, 12-21.

- Verplanken, B. ve Herabadi, A. (2001). "Individual Differences in Impulse Buying Tendency: Feeling and no Thinking", *European Journal of Personality*, 15, 71-83.
- Weinberg, P. ve Gottwald, W. (1982). "Impulsive Consumer Buying as a Result of Emotions", *Journal of Bussiness Research*, 10(1), 43-57.
- Yeşilyurt, M. Özdemir, M. ve Erol, B.M. (2020). "The Impact of Environmental Education Activities on Primary School Students" Environmental Awareness and Visual Expressions. *Qualitative Research in Education*, 9(2), 188-216.
- Young, P. T. (1961). "Motivation and Emotion: A survey of Determinants of Human and Animal Activity". New York: Wiley.
- Yücel, Ö.E. ve Özkan, M. (2014). "Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Çevresel Tutum Ölçeği Geliştirilmesi". *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 27(1), 27-48.